

LEA

Kosteröarna

Ö-råd 25 januari 2018

Lokalekonomisk analys
På initiativ av Kosternämnden

LEA – LOKALEKONOMISK ANALYS

□ Projektgrupp

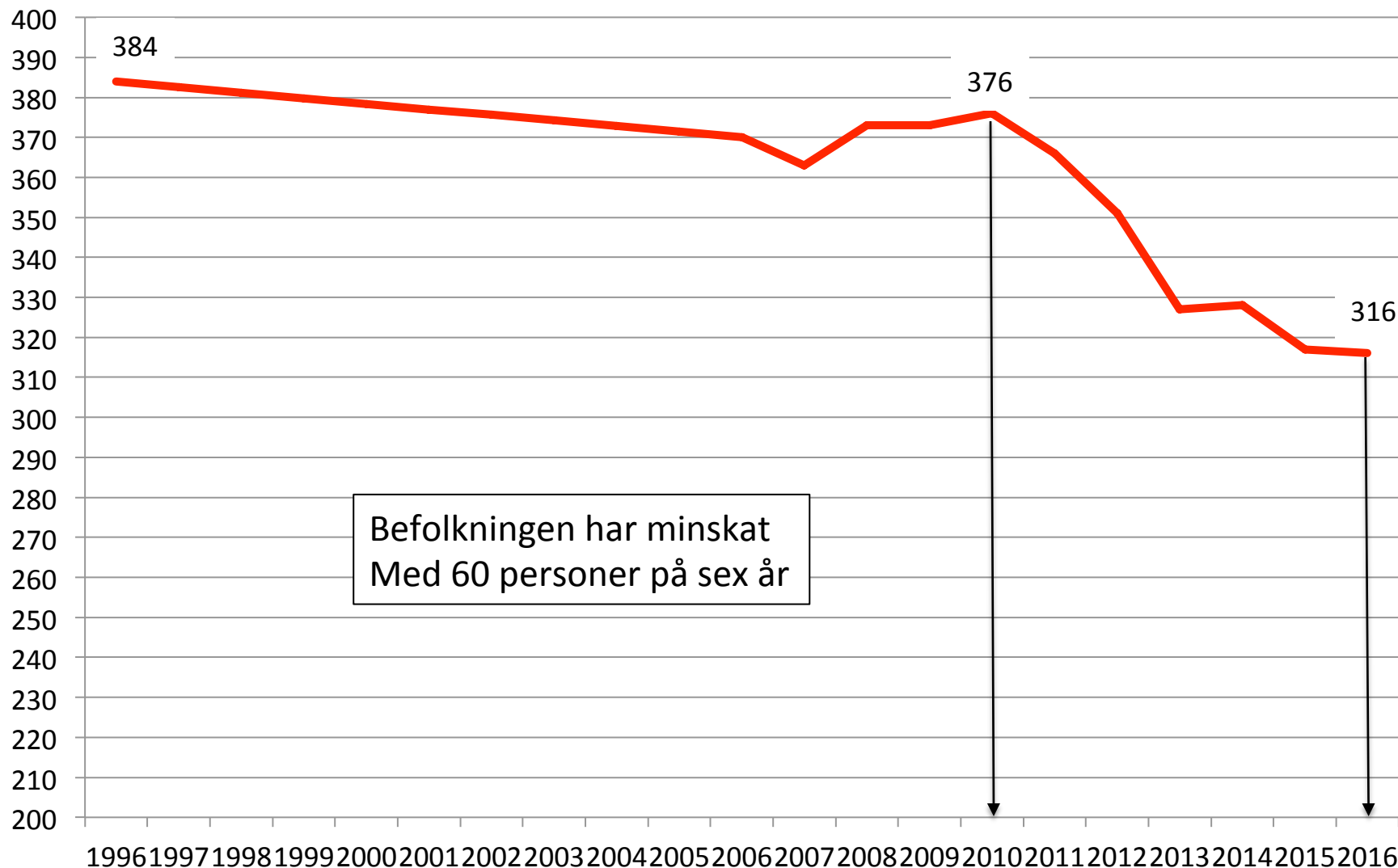
- Antonia Andersson
- Helena von Bothmer
- Erik Johansson
- Helene Evensen
- Börje Nilsson

□ Genomförande

- November 2017 – januari 2018
- Åtta arbetsmöten
- Två möten med referensgrupp, ett Ö-råd
- Ca 30 intervjuer
- Data från SCB, kommunen, Bolagsverket, lokala verksamheter

DATASAMMANSTÄLLNING

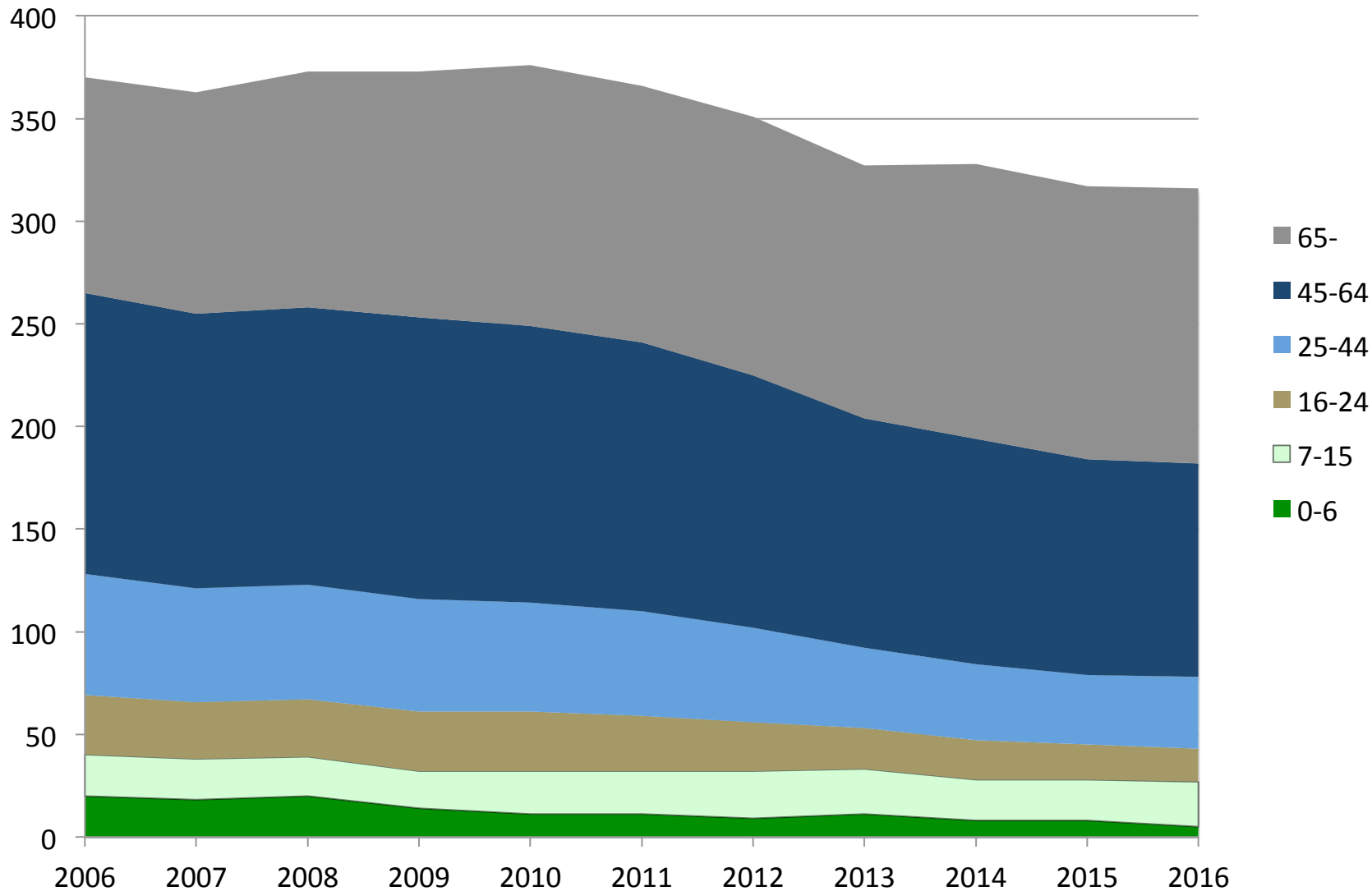
KOSTERS BEFOLKNINGSUTVECKLING 1996-2016

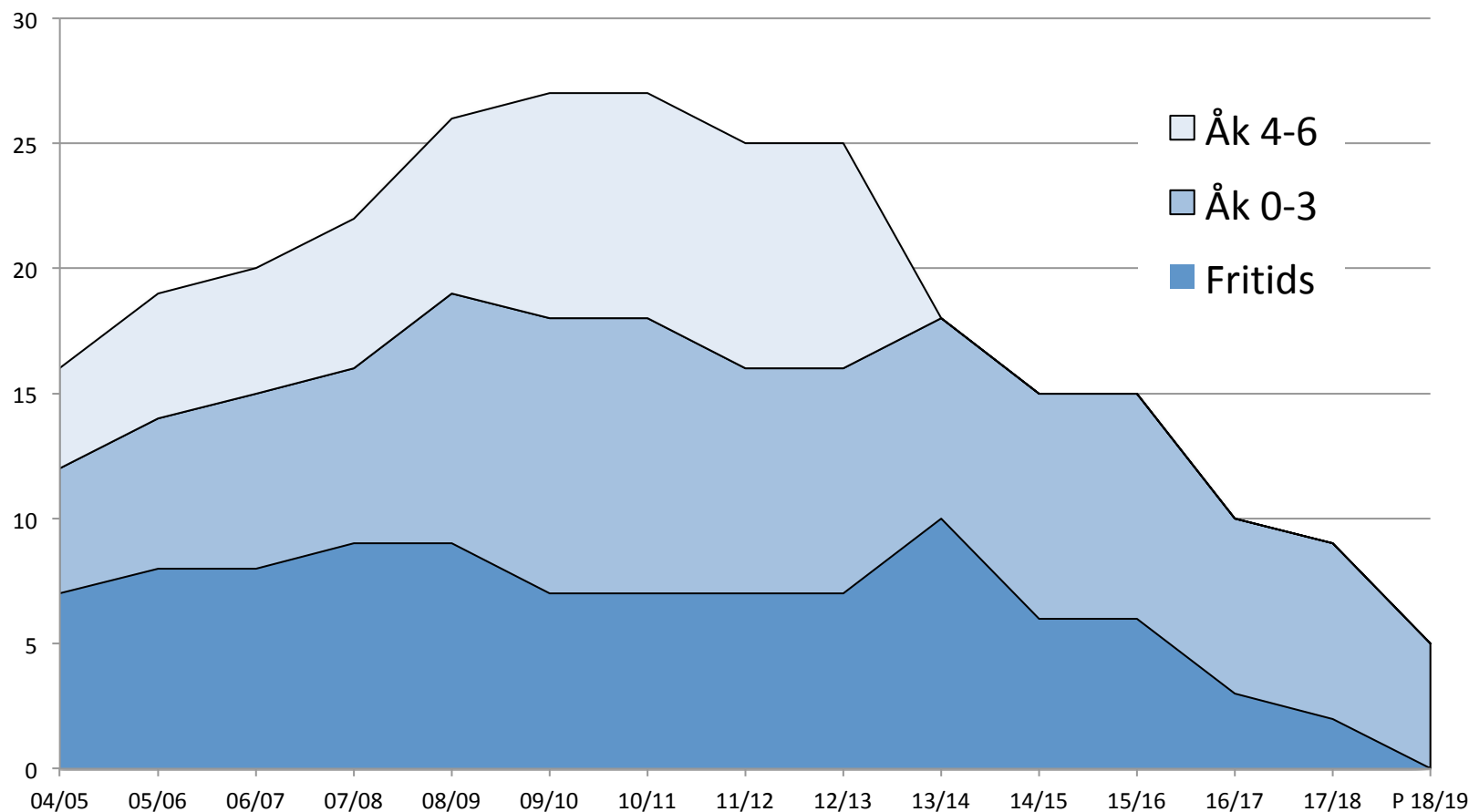
KOSTERS BEFOLKNINGSUTVECKLING 2006 – 2016

ÅLDERSFÖRDELAT

1

BARN I KOSTERS SKOLA

T o m 08/09 uppskattad fördelning mellan 0-3 och 4-6
Siffran för 18/19 är uppskattad utifrån känt antal barn i dagsläget

ARBETSGIVARE OCH ANSTÄLLDA 2016

- Antalet arbetsställen enligt SCB är 96st, varav 72 saknar anställda
- **Dagligen pendlar 50-60 personer till Koster för att arbeta (enligt SCB), alternativt 20-40 enligt Koster Marin**
- **En uppskattning ger vid handen att ca 150 jobb finns på Koster varav ca 60% utförs av personer boende på Koster**
- *NB ingen hänsyn tagen till deltidsjobb*

LOKALA RESURSER (UTAN RANGORDNING)

- Tomma lokaler och hus vintertid; bostäder, hotell, restauranger, föreningslokaler, offentliga lokaler
- Skola, gymnastiksal
- Grundläggande samhällsservice; affär, post, hemtjänst
- Kyrkor
- Kollektivtrafik (färjan är en mötesplats med social funktion)
- Hamnar
- Verksamheter, företag, näringsidkare
- Kosternämnden, samhällsföreningen, företagarföreningen, Kosterstiftelsen
- Bredd i föreningslivet, väg- och hamnföreningar m fl
- Kosterhavet, natur och miljö (hav, sol, vind, natthimmel, växt- och djurliv, fiske, frisk luft)
- Stillhet, tystnad, trygghet
- Ideer, kompetens, kontaktnät och ekonomi hos fast- och deltidboende

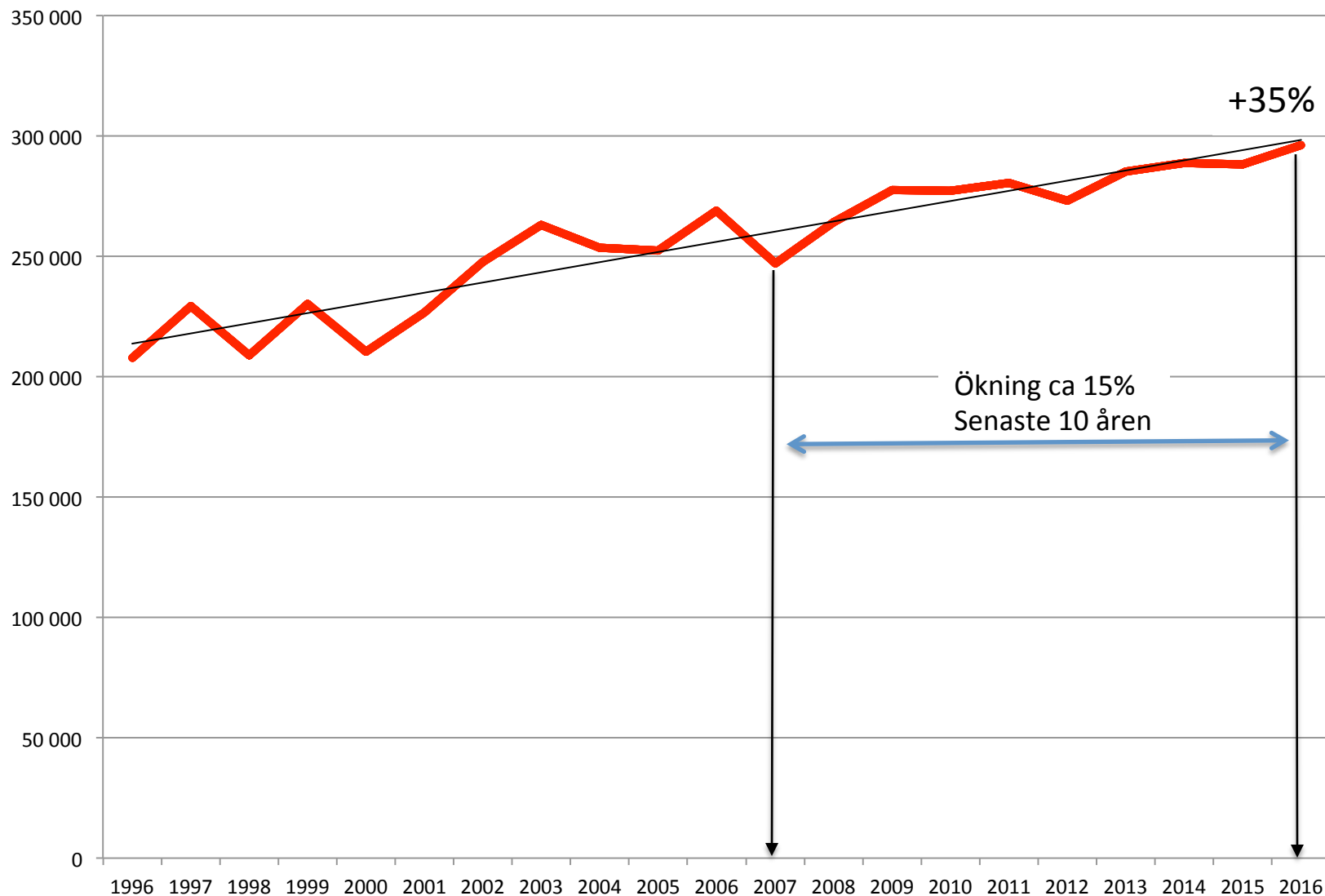
MILJÖ, HÅLLBARHET

- **Koster har potential att producera och förädla befintliga resurser i hav och mark**
- Det finns hög kompetens kring miljö och hållbarhet
- Staten har gett Kusters kulturlandskap och Kustersundet status av riksintresse vilket innebär att här finns ett stort ekonomiskt värde för öarnas framtid. Detta värde kan användas som bas för helårsboende och en kvalitativt inriktad besöksnäring.
- Kultur-, natur- och livsmiljö har en stor potential där ett fördjupat arbete måste utföras (även om en hel del gjorts tidigare)

UTVECKLING PASSAGERARTRAFIK

- Jämn utveckling senaste 20-årsperioden, totalt 35% fler enkelresor 2016 jämfört med 1996.
- Resandet under för- och eftersäsong har ökat procentuellt mer än resandet under högsäsong och vintermånaderna (november-februari).
- 300.000 enkelresor 2016 motsvarar 150.000 t o r
- *En grov uppskattning ger vid handen att runt 70% av resandet utgörs av besökare/turister i olika former. Resterande utgörs av fastboende, deltidsboende och inpendlande arbetskraft. Enbart Naturum har haft ca 50.000 besökare årligen sedan 2013.*

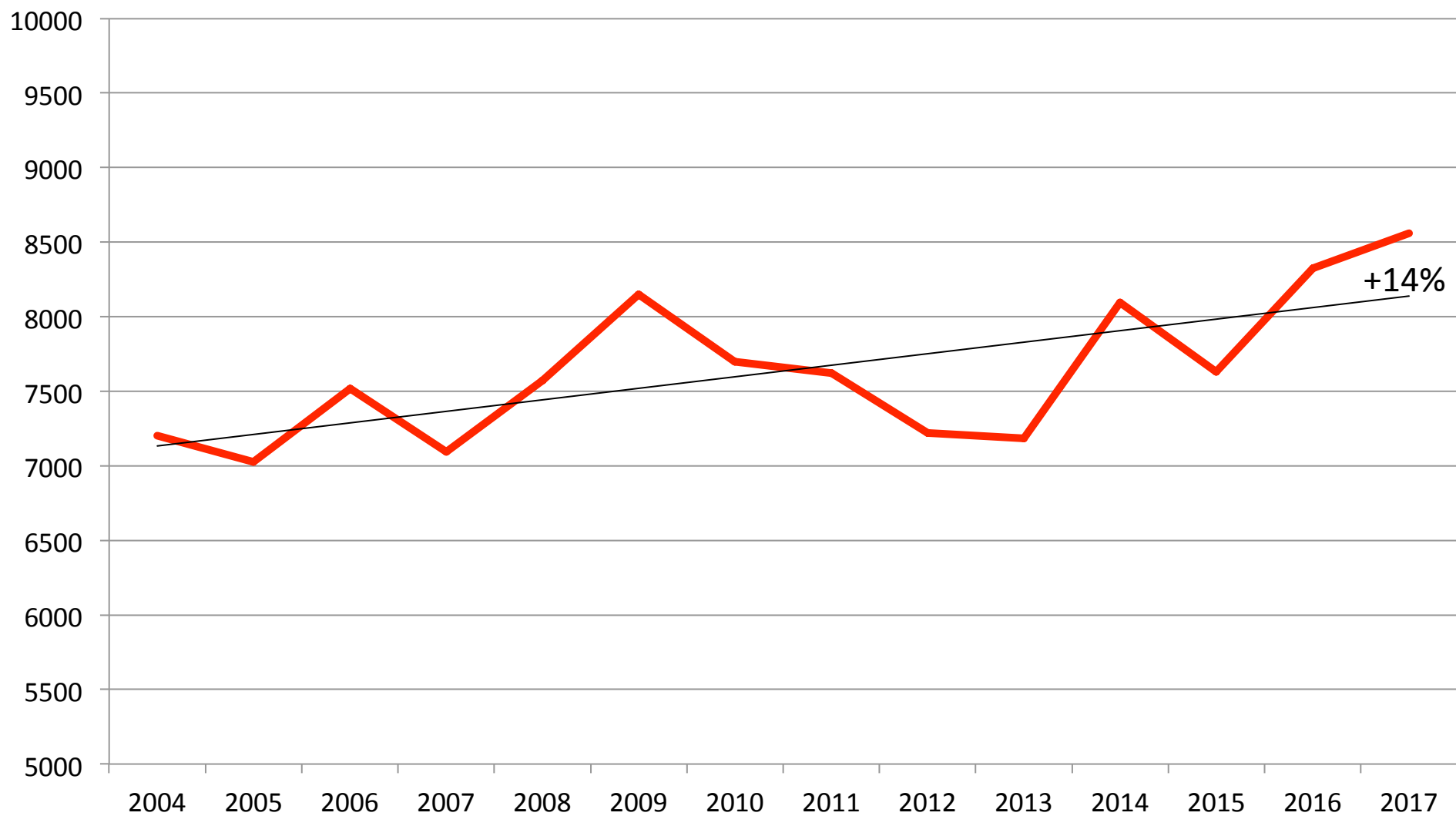
PASSAGERARANTAL PÅ KOSTERBÅTARNA 1996-2016

BÅTTURISM

- **Antal båtnätter i gästhamnarna 2016 var 14 – 15.000**
 - Nordkoster 8.500
 - Korshamn 4.500 – 5.000
 - Brevik och Kyrkosund 1.000 - 1.500 uppskattade siffror
- Med Nationalparkens uppskattning blir detta 35 – 37.500 gästnätter (2,5 pers/båt)
- I besöksinventeringen 2006 uppskattades antalet båtnätter i naturhamn till närmare 14.000 motsvarande 46.000 gästnätter
- **Summa 25-30.000 båtnätter eller 70-80.000 gästnätter i båt**
- Utvecklingen för gästhamnarna är väderberoende men trenden går sakta uppåt.

GÄSTHAMNSNÄTTER NORDKOSTER

INTERVJUER – NOVEMBER-DECEMBER 2017

Totalt har intervjuer med ett 30-tal personer genomförts, en del via telefon.

Av de intervjuade var:

- 4 utflyttade
- 10 inflyttade (varav 6 nu fastboende)
- 13 bedrev (eller var delaktiga i) verksamhet
- 14 fastboende
- 5 fritids/deltidsboende
- 6 med utländskt medborgarskap
- 2 övriga (vill bo/verka) på Koster

CITAT - 1

Generellt

- *Antalet fastboende snart under den kritiska massan för ett levande samhälle!*
- *Bygg bostäder med "boplikt". Inga hyresbostäder har byggts på 20 år!*
- ***Skolan får inte läggas ner!***
- *Strömstad är en skärgårdskommun med öar som kräver extra omsorg!*
- ***Koster måste ses som en förort till Strömstad och då måste man kunna pendla. Fler turer kvällstid med färjan,*** brygg tilläggning kan begränsas och ersättas med el-buss?
- ***Färjebiljetter är dyra*** (transport inom kommunen). Pensionärer åker gratis i kommunen men inte till och från Koster!
- ***Kosters utbud behöver samordnas*** och marknadsföras till "rätt grupper" (naturintresserade som efterlyser aktiviteter och som kan stanna under för- och eftersäsong t ex)

CITAT - 2

Från utflyttade

- *Besvärligt för barnen med skolgång i Strömstad*
- *Pendlade till Fredrikstad, gick inte på några dåliga kvällsförbindelser*
- ***Bostadspriser för höga om man vill köpa eget boende***

Från inflyttade

- *Koster är ett paradis, trygghet, natur. Sveriges vackraste plats!*
- ***Bristen på sena kommunikationer begränsar arbete och fritid***
- *Vi tvingas flytta om det blir svårt för barnen t ex skolan läggs ner*
- *Många storstadsbor kan tänka sig att bo på en plats som Koster*
- *Marknadsför Koster som bostadsort*

CITAT - 3

Från fastboende

- **Bostäder måste byggas!** Boplikt! Sluss- eller instegsboende för yngre!
- **Skola och butik avgörande för att samhället ska leva**
- **Hemtjänst behövs** (helst med bofast personal)
- "Sjukstuga", vårdbehovet ökar hos äldre och de ska inte behöva flytta
- Gym
- Mötesplats året runt
- Fritidsboende är ett hot då de tar över

Från utländska medborgare

- **Satsa på besök/aktiviteter utanför säsong," exklusiva" aktiviteter**
- Få hit verksamheter i avskildhet, kurser, konstskola, musikstudio....
- Koster är äkta, autentiskt
- Datornät
- Året-runt öppen krog (med gästkockar?)
- Samordna Kosters utbud

CITAT - 4

Från verksamhetsföreträdare

- **Gott om jobb men ont om bostäder!**
- *Inflyttade kan jobba på Koster eller pendla till Strömstad.*
- **Lokaler för näringsverksamhet;** kontor, kopiering, transporttjänst, ö-vaktmästare/ fastighetsservice, företagstjänst, lokalkontor för byggfirmor etc
- *Hotel Koster och Naturum har stor potential! Koster ett starkare varumärke än Strömstad!*
- *Sena turer med färjan!*
- *Datornät*
- **VA-frågan måste lösas!**
- **Äldreboende med omsorg**
- *Utbildning med specialinriktning t ex sjöbefäl tillsammans med Strömstad*
- *Utnyttja befintligt boende utanför högsäsong*
- *Bristande förtroende mellan fastboende och sommarentreprenörer (men även fritidsfolk)*

LOKAL BYTESBALANS 1 – "LÄCKAGE" 30 MKR

Läckage:

Köpta livsmedel	3,0	Bostad	3,5
Förbrukningsvaror	0,7	Hälsa- o sjukvård	1,1
Hushållstjänster	1,7	Transporter	7,6
Kläder o skor	2,0	Fritid och kultur	6,4
Möbler, husgeråd	3,3	Övrigt	<u>1,3</u>
			30

LOKAL BYTESBALANS 2 – "LÄCKAGE" (MKR)

- ✧ Totala inköp 160-170 MKr ./.. Inköp i Kosterhavet 110 MKr = Läckage/potential 50-60 MKr
- ✧ Besöksgrupper med potential att lägga mer av sina inköp på Koster är
 - Dagsturister – den överlägset största potentialen
 - Fritidshusägare
 - Båtturister i naturhamn

Baserat på en framskrivning av besöksinventeringen 2006 (volym +15%, KPI +14%)

VISION FÖR KOSTERÖARNA PÅ 5 ÅRS SIKT – ETT AXPLOCK FRÅN REFERENSGRUPPSMÖTE 171204

- **Ett livaktigt samhälle, en attraktiv, bärkraftig förort**
- **50 nya bostäder**
- **100 nya fastboende**
- **Förskola och skola med 30 elever**
- Samlingspunkter med året-runt öppet
- Inflyttning av personer i yrkesverksam ålder
- Bättre kommunikationer/ senare avgångar (möjliggör pendling)
- Färre pendlar till Koster, fler pendlar härifrån
- **Fler som arbetar på Koster bor på på Koster**
- Del av kommunens verksamhet/förvaltning förlagd på Koster
- Kusters resurser finns samlade för besökare (rumsbokning, jour för öppna restauranger, aktiviteter) och för verksamheter (utvecklingsstöd, kontorshotell..)
- Besöksmålet Koster har utvecklats (naturinriktade aktiviteter, aktiviteter utanför högsäsong)
- **Nycklar: boende, affär, skola, kommunikationer**

UTVECKLINGSIDEEER – YTTERLIGARE ETT AXPLOCK FRÅN SAMMA MÖTE

- Skolverksamhet med knytning till Nationalparken, tex
 - Restaurangskola på Kusters Trädgårdar
 - ”Ur och skurskola” som pendlar mellan Kuster, Tjärnö och Strömstad
- **Utveckla den aktiva besöksnäringen** (kanotguidning/kurser, vandring, dykning etc)
- **Omsorgsverksamhet** (bl a hemhjälp till en åldrande befolkning)
- **Utvecklingsbolag** som stöttar nya verksamheter
- Året-runt öppen pub
- **Besökscentrum** med bemanning som hjälper besökare och intresserade
- Marknadsföra Kusters unika miljö, stillhet och trygghet mot presumtiva inflyttare

ARBETSGRUPPENS IAKTTAGELSER

- Huspriserna gör att befintliga permanentboende i stor utsträckning omvandlas till fritidshus i samband med att äldre avflyttar.
- Många personer har visat ett stort intresse att flytta till Koster men saknat ekonomiska möjligheter att köpa boende. Flera som provisoriskt prövat att bo på Koster har flyttat av samma skäl. Inga hyreslägenheter har byggts de senaste 20 åren.
- En nedläggning av skolan kan tvinga de få kvarvarande småbarnfamiljerna att flytta och kraftigt försvåra för nya att flytta hit.
- Antalet deltidboende ökar men utgörs huvudsakligen av äldre i "ej arbetsför ålder". Fritids- och deltidboende är en ekonomisk stark grupp som kan betala för de tjänster man anser sig behöva
- Antalet inpendlande som arbetar på Koster ökar stadigt för att utföra tjänster för fritidshusägare, äldreomsorg, entreprenörer etc
- Det finns (och kommer att finnas) gott om arbetstillfällen men jobben utförs i ökande utsträckning av inpendlande (och allt fler från andra kommuner/länder).

PROBLEM SOM ÄR MÖJLIGHETER

- Befolkningsutvecklingen måste vändas.
- Yngre personer måste flytta till Koster för att
- Utveckla Kusters potential:
 - En unik miljö
 - Ett hållbart samhälle
 - Utföra de jobb som finns
 - Utveckla och komma med nya affärsidéer

ARBETSGRUPPENS SLUTSATSER

- **Permanentboenden i olika former måste tillskapas. Befintliga fastighetspriser gör det mycket svårt för normalinkomsttagare att köpa boende.**
- **Personer, familjer i yrkesverksam ålder –helst med barn - måste fås att flytta till Koster**
- **Om skolan läggs ner försvinner möjligheten att få hit barnfamiljer. Alternativa skolformer (även vidareutbildning) och utlokalisering av viss kommunal verksamhet bör undersökas.**
- **Kommunikationerna måste förbättras så att de tillåter pendling alla dagar i veckan.**
- **Affären måste finnas kvar (idag inte hotad)**
- **”Samlingspunkt” med helårsöppet för såväl bofasta som besökare (alternativt ambulerande mellan olika aktörer)**
- Besökstillströmningen sommartid behöver inte öka
- Aktivitetsbaserad turism under övriga året kan, och bör, öka och Koster resurser utnyttjas bättre över tid
- **Kosters resurser måste samordnas** (också med kommunen) – alla goda viljor samarbeta!

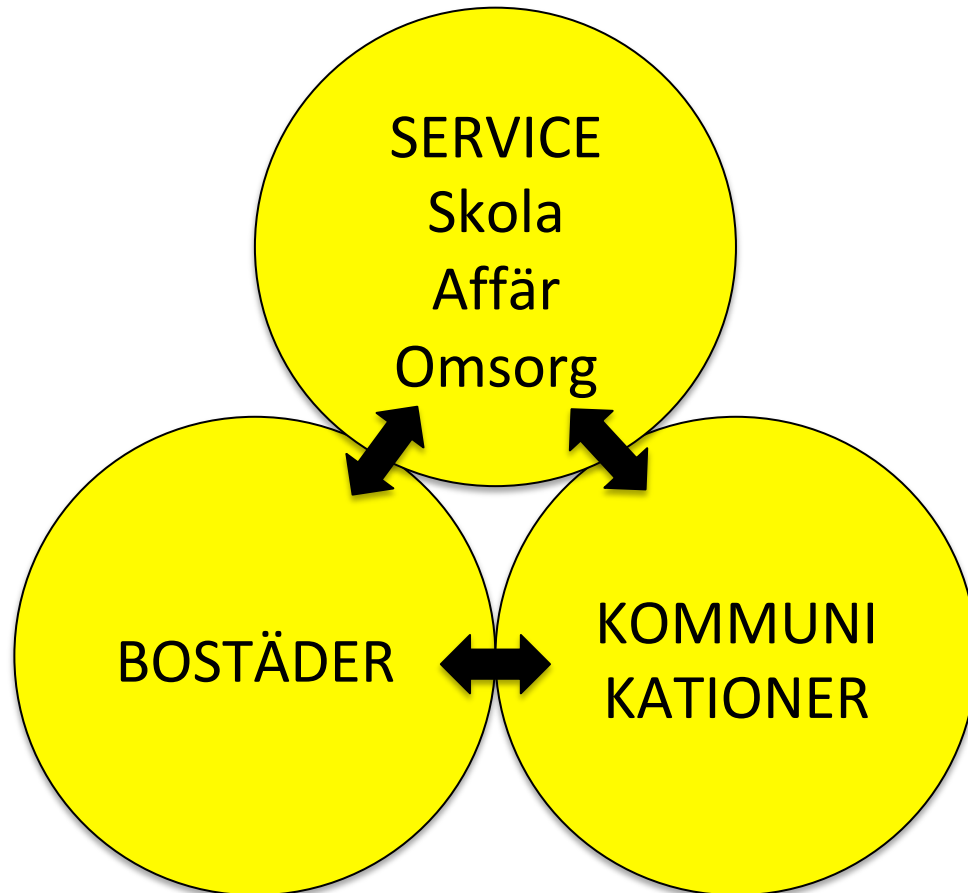
KOSTER 2027 – OM INGENTING GÖRS

och utvecklingen blir densamma som de senaste 10 åren....

- Antalet mantalsskrivna minskar från 316 till 260, varav ca 200 är fastboende
- Snittåldern ökar från 55 till över 60 år
- Andelen folkpensionärer (över 65 år) ökar från 42% till över 50%
- Inga (eller enstaka) barn/ungdomar under 15 år, varken skola eller fritids finns kvar
- **Försörjningskvoten** ökar från drygt 110 till 145 (jämför kommunen som under samma tid ökar från 76 till 86 och riket från 73 till 81)
- Antalet förvärvsarbetande minskar från 152 till 125
- Antalet inpendlande som arbetar på Koster ökar och kommer att kompensera för bortfallet av förvärvsarbetande på Koster. Antalet ökar från 20-40 till 50-80 per dag. Jobben utförs alltmer av personer boende utanför kommunen.
- 110 fastigheter av totalt 697 är bebodda (137 idag), mellanskillnaden blir nya fritidsbostäder
- Antalet besökare har ökat med ytterligare 15%, främst dagsturister
- **Koster har blivit mer av besöksmål och mindre av levande samhälle.**

Försörjningskvoten är ett mått på hur många personer upp till 19 år och 65 år eller äldre som går på varje 100 personer i "arbetsför ålder" 20-64 år. Personer i "icke arbetsför ålder" genererar kostnader i form av barnomsorg, skola, äldreomsorg, hemtjänst etc.

NYCKELFAKTORER

UTVECKLINGSPROJEKT

FÖRSLAG

BOSTÄDER

Den gröna checklistan:

- Hållbart byggande
- Vattenkvalitet
- Energihushållning

- **Etablera arbetsform för att tillsammans med Strömstadsbyggen utforma bostäder på Filjestadsvägen**
- **Identifiera minst 5 möjliga lokaliseringar och bostadsbyggnadsprojekt för start under fram till 2022 (ett antal områden finns i FÖP 2009)**
- Ta fram tänkbara byggherrar/förvaltare/entreprenörer (Strömstadsbyggen, "KIFAB 2", privata alternativ etc) för dessa projekt
- Beräkna kostnader och hyresnivåer, sätt mål. Vilka finansieringsformer finns? Ordna finansiering/avtala med fastighetsägare.
- Lägg tillsammans med fastighetsägare fast hyresmodell (hyresrätt, kooperativ hyresrätt, "boplikt" mm)
- Utarbeta kravspec/program på storlek, standard, flexibilitet och typer (instegsboende, barnfamiljer, omsorgsboende etc)
- Planera, projektera, bygg!
- **Inrätta en "mäklarfunktion" med ansvar för att möjliggöra uthyrning av befintliga, tomma bostäder (f n är ett 30-tal personer intresserade av boende)**
- **Mål: minst 50 påbörjade lägenheter fram till 2022**
- **Inflyttning på Filjestadsvägen under 2019**

SERVICE ÅRET RUNT

Den gröna checklistan:

- El-färjor
- El-mopeder (även att hyra)

- **Säkerställ skola 2018/19.** En nedlagd skola blir svår att återstarta!
- I ett längre perspektiv – hur driva skolverksamhet med begränsat antal barn? Undersök alternativa skolformer; dagis med naturinriktning, samverkan med Tjärnö mm
- Annan skolverksamhet; restaurangskola på Kusters Trädgårdar, gymnasielinje med miljöinriktning kopplat till Nationalparken
- **Utökad äldreomsorg** (allt fler äldre)
- Undersök möjligheterna för **bättre kommunikationer**; fler kvällsturer, färre bryggor-fler turer, färre bryggor + anslutande el-busslinje.
- **Mål**
 - ett ökat elevunderlag ska ha säkrat skolan senast om två år
 - kvällsturer alla dagar, alternativt med färre bryggor och el-busslinje

LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR TURISM

- Utveckla den naturnära och hållbara turismen, utnyttja Koster's alla resurser. Minimera avtryck och maximera intryck! Starta ett **utvecklingsarbete kring hållbar "aktivitetsturism"**
- Identifiera, sök och samordna aktörer, för besöksaktiviteter i Kosterhavet. Skapa en **samverkan mellan olika aktörer i besöksnäringen**. Utveckla en portal för Kosterhavets besökare (information, bokningar, aktivitetsförslag, marknadsföring). Samverka med kommunen, Turistrådet Västsverige och övriga bohuskommuner.
- Arbeta fram **bokningsbara besökspaket för lågsäsong**. Undersök förutsättningar för matlagning, skrivarkurser, musik-, målar- och fotokurser/exkursioner mm.
Fokus på kvalitet – inte volym!
- **Mål:**
 - att utöka besökssäsongen över hela året (men främst höst och vår)
 - att få besökare att stanna längre och genomföra aktiviteter som gynnar Koster
 - att utnyttja besökarnas outnyttjade ekonomiska potential
- *Målet är inte att öka turismen sommartid!*

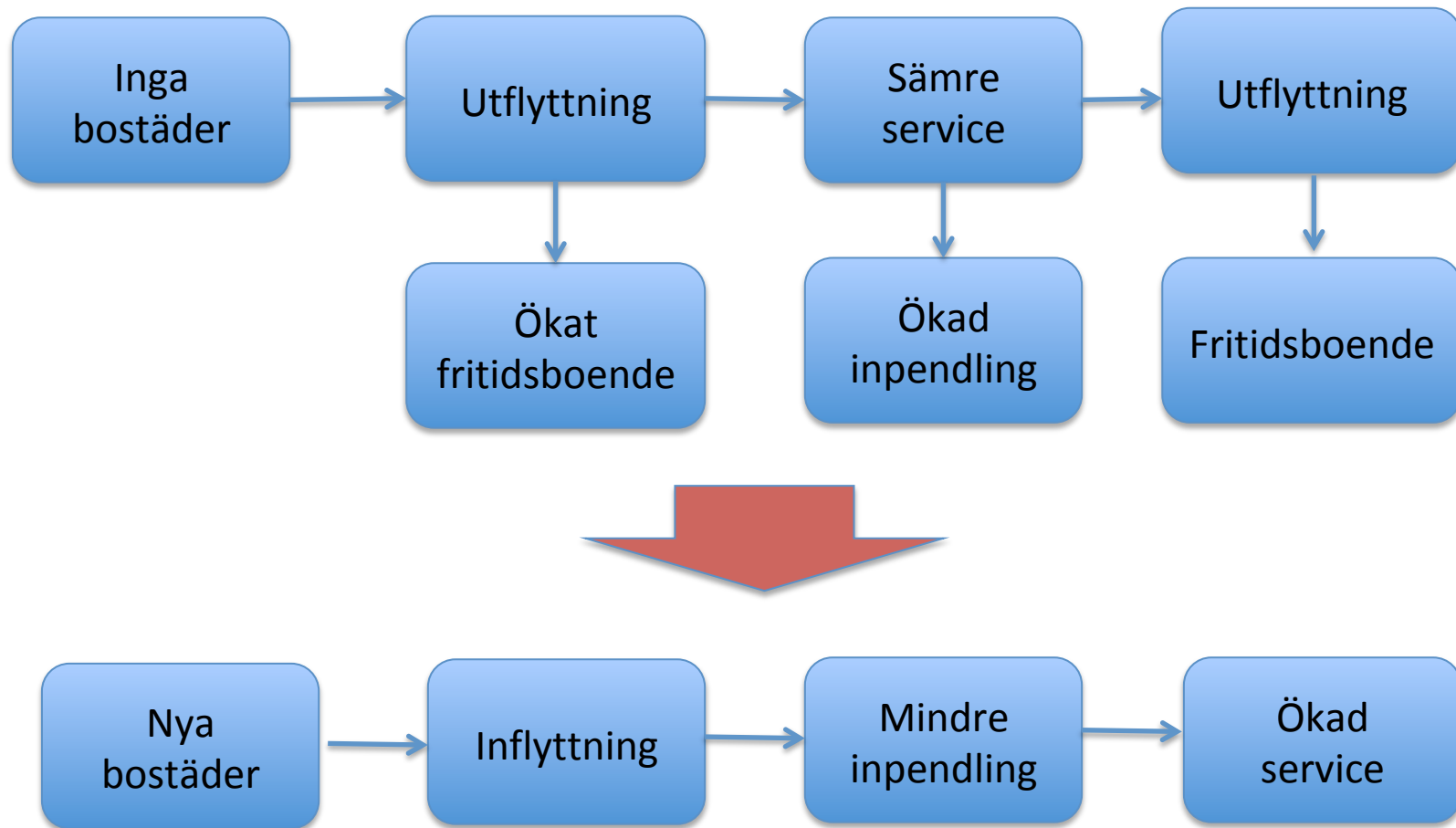
Den gröna checklistan:

- Hållbar turism
- Ekonomiskt utbyte

KOSTER SOM UNIK LIVSMILJÖ

- **Dokumentera och sprid bilden av Ksters livs- och boendemiljö**; stillhet, tystnad, skönhet, trygghet men också god service
- Utveckla och utnyttja Ksters potential avseende självhushållning, djurhållning mm
- Fokusera på hela året
- Kster som varumärke? **Kster som förort till Strömstad**? Hur forma och utnyttja detta utan att det blir turistslogan?
- Hitta kanaler och sprid denna bild, samarbete med kommunen och ev kommunikationsbyrå
- **Mål**
 - att göra Ksters livsmiljö känd och attrahera presumtiva Ksterbor
 - att locka nya ksterbor från hela landet (såväl in- som utflyttande flyttar oftast över kommungränsen)

DEN ÖNSKVÄRDA UTVECKLINGEN

SAMORDNING OCH UTVECKLING

- **Skapa en lokal organisation som samordnar och stödjer projekt, kosterbor, entreprenörer och besökare** avseende bl a
 - Identifiera, samla och presentera Kosterbors resurser och kompetenser
 - **Driva och bemanna service/informationskontor** (t ex Kosterportal), administrativ service och **kunskapscenter** i vissa frågor (t ex VA)
 - Verka för bättre utnyttjande av befintliga lokaler (mäklarfunktion)
 - Hjälp och stöd för (nya) företagare på Koster (kommunen har näringslivsutvecklare)
 - Aktivt leta **nya verksamhetsideer** på Koster och stötta uppstart av företag
 - **Samordna övriga projekt och erbjuda kompetens avseende sponsring, ekonomi och genomförandestöd**
- På sikt – om behov och intresse finns – omvandla delar av verksamheten till ett **utvecklingsbolag**
- Frågor som måste lösas: huvudmannaskap? Koppling till Kosterbor? Kosternämnd? Kosterstiftelsen? Samhällsföreningen? Kommunen? Länsstyrelse/Nationalpark? Privata intressenter? Ansvarsfördelning? Finansiering?
- **Mål: att samordna viktiga aktiviteter, säkra finansiering och att arbetet framskrider enligt plan**

ORGANISATION FÖR GENOMFÖRANDE

FÖRSLAG

ÖVERGRIPANDE ORGANISATION

För att starta arbetet snarast föreslås

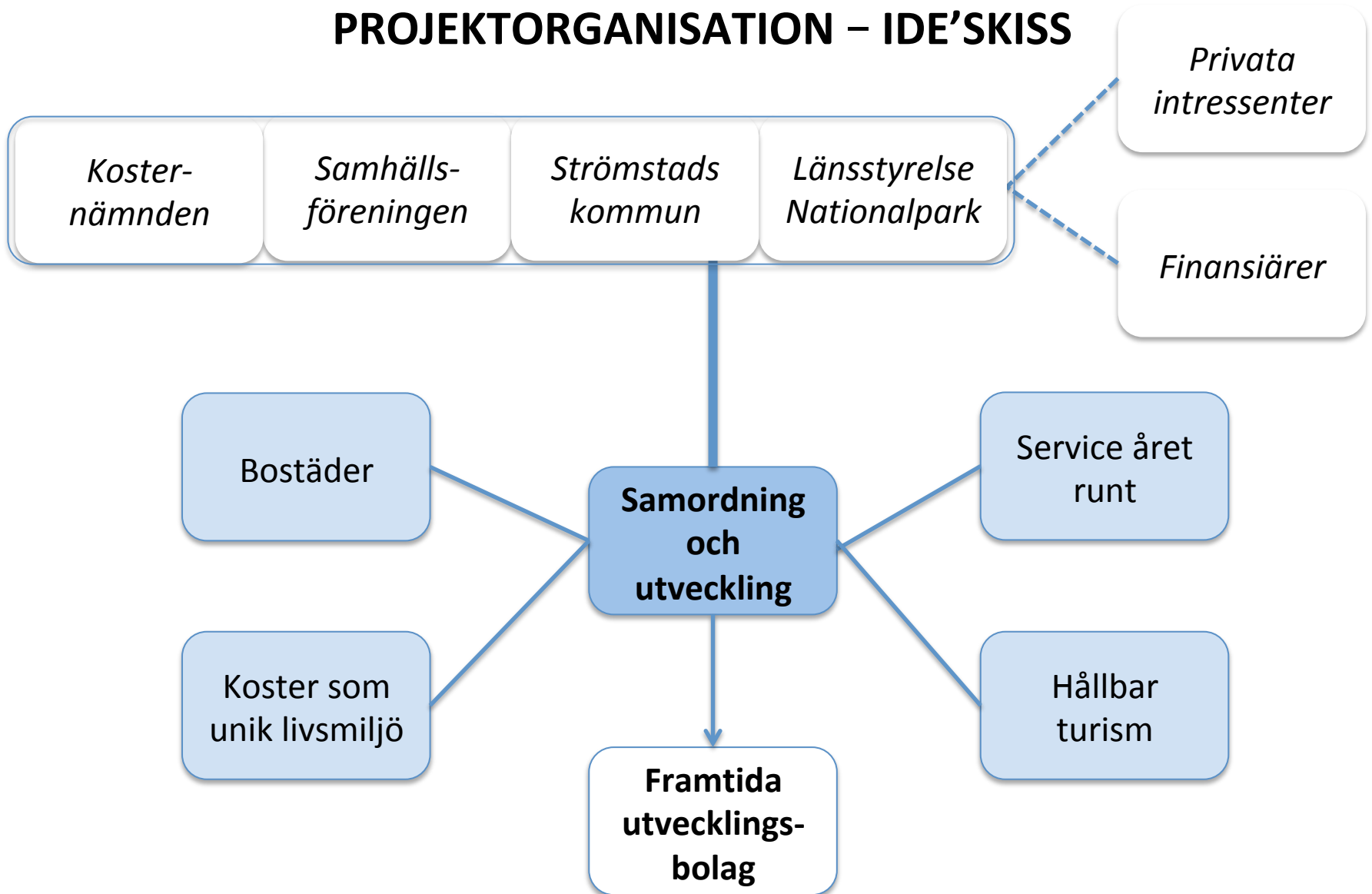
- En **gemensam styrgrupp** bildas med representanter för
 - Kosternämnden
 - Kosterstiftelsen
 - Samhällsföreningen
 - Strömstads kommun
 - Länsstyrelsen/Nationalparken
 - Verksamhetsföreträdare/Företagarföreningen (?)
 - *I ett senare skede ev representanter för t ex externa finansiärer*
- Styrgruppens uppgift blir att
 - Utse **samordnande projektledare** och tillsammans
 - Utse **delpjektledare**
 - Tillsammans med projektledarna upprätta projektbeskrivningar (inkl tidplaner och tänkbar finansiering) och mål.
 - Beskriva rapporteringsrutiner och ansvarsfördelning
 - Förankra hos sina respektive "huvudmän"

PROJEKTLEDNING

Projektledarens uppgift blir bl a

- Etablera en projektledning såväl fysiskt (plats) som administrativt (resurser)
- Stödja uppstart av delprojekten
- Säkerställa att delprojekt styrs, att resurser finns tillgängliga och att tidplaner följs upp
- Beroende på delprojekt – vara mer eller mindre delaktig i projektens arbete t ex
 - Informationskontor
 - Samordning av resurser för besöksnäringen
 - Arbeta med nya verksamhetsideer och presumtiva entreprenörer
- Att utgöra stöd för delprojekten avseende såväl arbetsprocess som ekonomi och administration
- Att samordna projektfinansiering
- Att löpande informera styrgruppen

PROJEKTORGANISATION – IDE'SKISS

VAD HÄNDER NU?

Styrgrupp formeras

Projektledare utses

Delprojektens arbetsgrupper utses

Projektbeskrivningar tas fram

Finansieringsmöjligheter undersöks

Projektstart